

6. Anglijas austrumu piekrastes vilinājums

Edvardu Bahu ar Anglijas austrumu piekrastes pilsētu Kromeru 1930. gada vasarā saistīja ne tikai kaļķakmens augsne, bet kaut kas vairāk. Protams, šāda veida augsnē aug pavisam citas augu sugas nekā tās, kuras Bahs iepazīna Velsā, un tas bija būtisks faktors, kas ļāva Baham šeit, Kromeras apkārtnē, atklāt vēl citus ziedu līdzekļus. Jāsaka gan, ka kaļķakmens augsne ir sastopama arī citviet Anglijā, tāpēc vairāk šķiet, ka Bahs uz šo pilsētu devās personisku iemeslu dēļ (vai šeit dzīvoja kāda sieviete?), jo N. Viksa raksta, ka Bahs uz Kromeru brauca tieši no Londonas. Kā parasti, Viksa Edvarda Baha biogrāfijā par to klusē, atstājot vietu minējumiem, kas Bahu šajā vietā būtu varējis valdzināt. Līdz mūsdienām ir saglabājusies fotogrāfija ar E. Bahu Kromeras pludmalē;¹ tajā redzama nomaļus sēdošu cilvēku grupa – divi vīrieši un piecas sievietes. Bahs izstaro vislielāko mieru; nav šaubu, ka viņam Kromera patika. Taču kas gan ir fotogrāfijas autors?

*Kromeras
estakāde*

Tieši šajā gadā Bahs uzsāka klejojumus dabā, īpaši intensīvi Velsā, tomēr tāpat „viņš bieži paņēma savu spieķi un no rīta līdz vēlam vakaram klaiņoja pa tūrumiem un lauku ceļiem Kromeras apkārtnē ..”² Šāda nodarbošanās ārstam, kas bija pieradis pie slimnīcas palātām un pilsētas dzīves, nozīmēja lielas pārmaiņas. Pastaigas ir īpašs veids, kā iespējams mācīties. Lielākoties mēs dodamies pastaigās ar konkrētu galamērķi, un tas nodarbina mūsu prātus. Taču pastaigas bez nolūka nozīmē būt brīvam un nedomāt par sadzīves lietām; tā ir sava veida meditācija. Bahs pastaigas izmantoja kā mācīšanos, turklāt ne tik daudz, lai iegūtu informāciju, bet gan lai uzzinātu par dažādu dzīvības formu dabisko ritmu un tām raksturīgo īpašību veidošanos. To nav iespējams izprast vienā pēcpusdienā, šādam procesam nepieciešama atkārtota praktizēšanās ilgākā laikā.

Šo nodarbi daudzos dažādos un detalizētos veidos aprakstījis Karloss Kastanjeda savās grāmatās par Donu Huanu³ – Kastanjeda, lai gan regulāri dodas pastaigās, tomēr nespēj atbrīvoties no jautājumiem, kas nodarbina prātu. Roberts Luiss Stīvensons par klejošanu vienatnē

raksta: „... un tad esiet atvērti visiem iespaidiem un ļaujiet, lai tas, ko jūs redzat, aizņem jūsu domas. Esiet kā stabule, ko spēlē visi vēji... Tik ilgi, kamēr cilvēks prāto, viņš nespēj ļauties brīnišķīgam reibumam, ko rada kustības svaigā gaisā un kas sākotnēji apžilbina prātu un padara to kūtru, taču visbeidzot pārtop neaprakstāmā iekšējā mierā.”⁴

Tas nozīmē, ka Bahs, dienu no dienas dodoties pastaigās, ar skaidru skatienu atgriezās pilsētā pie Kromeras iedzīvotājiem. Baha klīšanas mērķis bija saasināt savu uztveri, lai varētu uztvert katra indivīda un auga emocionālos stāvokļus. Pastaigājoties viņš „iztukšojās”, attīrījās un kļuva atvērts ārējām vibrācijām. Šāda pieeja ir pretēja viņa iepriekšējai metodei, kad, pastiprinot savu personisko emocionālo stāvokli, Bahs atrada puķu sprigani. Domājams, ka šeit, Kromerā, vakaros pēc pastaigām, iedzerot glāzi alus pilsētas krodziņā, Bahs satika cilvēkus, kuru emocionālie stāvokļi rezonēja viņa mierpilnajā personībā. Savukārt pastaigās pa pļavām un laukiem viņš pamanīja parasto ancīti augam pļavā starp citām pļavas zālēm, un arī šī puķe rezonēja viņā. Šāda pazīšana nebūtu bijusi iespējama, ja Bahs būtu aktīvi meklējis augu, no kura pagatavot ārstniecības līdzekli kādam konkrētam cilvēkam. Šī metode ir specifiska tāpēc, ka ir iespējams redzēt neskatoties un atrast nemeklējot.

**Parastais
ancītis**
Agrimony
(angļu val.)

Šādā veidā 1930. gada augustā un septembrī Bahs atklāja sešus jaunus ārstniecības augus,⁵ no kuriem pirmie trīs bija parastais ancītis, parastais cigoriņš un ārstniecības verbēna. Ancīša emocionālais stāvoklis pilnīgi noteikti iederas pilsētas dzīvē: šī tipa cilvēki ir sabiedriski, viņi meklē iespēju sazināties ar citiem, un viņiem nepieciešams stimulants, ko sniedz kompānija.

Parastais ancītis (latīņu val. *Agrimonia eupatoria*) ir augs, kas centīsies jums pieskarties, – tas aug vietās, kur iespējams rast sabiedrību, – ceļmalās un tīrumu malās, gar taciņām un ceļiem, pa kuriem staigā cilvēki. Tomēr parastais ancītis ir arī īpatnējs vientuļnieks, kam nepieciešama sava telpa: pļavā katrs augs aug atsevišķi, un ancīši ir izkaisīti citu pļavas puķu vidū kā mazi punktiņi. Parastais ancītis neveido vienkopu audzi ar savas sugas augiem – tas neaug grupā kā puķu spriganes. Tā kā ancītis aug izolēti, tas pat nav iekļauts aramzemes nezāļu sarakstā; pļavas augu vidū tam nav būtiskas ietekmes.

Ancīša tipa cilvēkus Bahs aprakstīja kā moku un sāpju pilnus, kas cieš no nemiera dvēselē un meklē iekšējo mieru. Atsaucot atmiņā R. L. Stīvensona vārdus, šķiet, ka viņi vēlas rast tādu mieru, kāds gūstams pastaigās vienatnē, – mieru, kas nav prātam aptverams.⁶ Bahs

daudzkārt piemin šo dvēseles mieru. Viņš uzskatīja, ka iekšējais miers ir pirmais, ko „nākotnes medicīna” dos pacientam.⁷ Specifisks iekšējais miers rodams, pieņemot un izprotot savas dvēseles nolūku šajā dzīvē uz zemes, un tas ancīša tipa cilvēkiem sagādā grūtības. Viņi saskata sāpes pasaulē un izjūt tās (un tās ir viņu mokas), taču viņiem šķiet, ka viņu spēkos nav savienot šīs sāpes ar ticību dzīvei. Tāpēc, lai nevajadzētu skatīties grūtībām acīs, viņi ar jokiem no tām novēršas. Vai arī viņi cenšas aizmirsties, lietojot alkoholu vai apreibinošas vielas, – ancīša tipa cilvēki vēlas izbēgt no dzīves.

Tomēr šīs garīgās mokas mīt viņos un gaida piemērotu brīdi, lai par sevi atgādinātu. Ir iespējams piepildīt laiku ar jokiem, izklaidēm un spēlēm, taču pienāk mirklis, kad paliekam vieni. Tieši šo pilnīgo vientulību Bahs meklēja, dodoties pastaigās, kurās iespējams nedomāt par sociālo dzīvi un slazdiem, kādos ievilina ārējais izskats; šādās pastaigās ieraugām savu patieso būtību. Nosakot diagnozi Baha ziedu terapijā, iespējams uzdot šādu jautājumu: „Kā jums patiktu visu dienu klejot pa laukiem un pļavām?” Ancīša tipa cilvēks tūliņ apzinātos, ka ir viegli ievainojams, un plānotu aizsargāšanos. Spriganes tipa cilvēks pārdomātu un izplānotu pastaigas galamērķi, kā arī visisāko ceļu tā sasniegšanai. Pērtiķmutītes tipa cilvēks kautrīgi atzītu, ka šī doma dara viņu nervozu, – ja nu pļavās ganās govīs? Mežvīteņa tipa cilvēks būtu laimīgs, ka radies laiks, lai pabūtu vienatnē ar saviem sapņiem. Edvards Bahs „Stāstā par ceļiniekiem”⁸ apraksta, kā sākumā ancīša tipa cilvēks raizējas par izvēlēta ceļa pareizību, savukārt stāsta nobeigumā bezrūpīgs un jokodamies soļo līdzī pārejīem ceļabiedriem (sk. pielikumu Nr. 1, 329. lpp.).

Ancīša tipa cilvēki nav tikai jokdari, kā daudzi šos cilvēkus uztver, viņiem ir sarežģīta dvēsele. Iespējams, ka Bahs šo cilvēka tipu vispirms tiešām iepazina kā jokdari (varbūt tas bija kāds no viņa sarunbiedriem Kromeras bārā *Belle Vue*), un Baha atšķirīgie ancīša apraksti atklāj šī tipa cilvēku ārkārtīgo jūtīgumu, kas saskatāms arī auga trauslajās, ar smalkiem matiņiem pārklātajās lapās un stublājos. Šie auga matiņi liecina par ancīša tipa cilvēka jūtīgumu un uztveres spējām. Patiesi, lapas, it īpaši jaunās, ir ne-parasti smalkas un mīkstas, tās kontrastē ar puķu spriganes, baltā mežvīteņa un lāsainās pērtiķmutītes gludajām lapām – spriganes, mežvīteņa un pērtiķmutītes tipa cilvēki nejūt līdzī apkārtējiem cilvēkiem. Parastā ancīša lapas ir plūksnainas,

